

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A LA
PLAÇA DE LES OLLES, 2 / PASSATGE PALAU, 8.
CIUTAT VELLA (BARCELONA)**

CODI MHCB: 080/03

Data de la Intervenció: Maig del 2003

Esther Medina Guerrero

Mataró, juny de 2004

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ. OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ
2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA
3. CONTEXT HISTÒRIC
4. METODOLOGIA DE TREBALL
5. LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA. DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS I ANÀLISI DE LA SEQÜÈNCIA ESTRATIGRÀFICA
6. INTERPRETACIÓ I CONCLUSIONS

BIBLIOGRAFIA

FIGURES I PLANIMETRIA

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

LÀMINES DE MATERIAL CERÀMIC

ANNEX I: FITXES D'UNITAT ESTRATIGRÀFICA

ANNEX II: INVENTARI DELS MATERIALS

1. Introducció. Objectius de la intervenció

La present memòria recull els resultats del control arqueològic efectuat sobre unes obres per a la canalització en rasa de quatre conduccions elèctriques, quatre de mitjana i dues de baixa tensió. Afectava el tram de carrer del Passatge Palau a l'altura del número 8 i travessava part de la Plaça de les Olles, fins a l'immoble número 2 (**Veure figures 1 i 3**). L'obra fou realitzada per Canalizaciones Lligades, S. L. i va ser contractada per FECSA. La intervenció arqueològica es va adjudicar a ATICS S. L., sota la direcció tècnica de l'arqueòloga Esther Medina Guerrero i amb la supervisió del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de l'Ajuntament de Barcelona.

Els objectius generals de l'actual intervenció s'han traçat de forma conjunta amb el Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona i la direcció de l'obra, seguint la normativa municipal i general en temàtica de patrimoni. Aquests, s'han basat en l'estudi de les possibles restes conservades en el subsòl, en el recull de la informació històrica necessària per tal d'ampliar els coneixements vigents de la ciutat sobre èpoques precedents i finalment, en l'avaluació de les restes arqueològiques que podrien quedar afectades per les obres.

Les obres es varen iniciar el 5 de maig i van concloure el 9 del mateix mes del 2003. El control arqueològic es portà a terme per tal de detectar i documentar estructures antigues que poguessin resultar afectades. L'indret on es va dur a terme l'actuació urbanística s'inclou en una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric. A grans trets, es tracta d'una zona de Ciutat Vella propera al nucli primigeni de Barcelona, un indret amb terrenys quaternaris, i situat entre la ciutat romana i el mar, un espai amb grans arenals al subsòl. Cal afegir també que aquests carrers estan situats a la zona ocupada antigament per edificis administratius i militars relacionats amb l'àrea portuària de la ciutat. Aquesta zona fou reurbanitzada a mitjans del segle XIX.

Hi ha diversos precedents que testimonien la importància històrica de l'espai investigat. Està situat molt a prop del Mercat del Born, on han estat identificades les ruïnes corresponents a l'antic barri de La Ribera i alguns vestigis d'època anterior. Els treballs realitzats anteriorment a l'interior de l'antic Mercat del Born ja havien permès descobrir diverses estructures corresponents a l'entramat urbanístic d'aquest barri (Barrasetas, E.; Huertas, J. 1994; Fàbregas, M.; Huertas, J. 1998; Artigues, P. Ll.; Fernández, A. 2002).

La construcció d'un aparcament subterrani a la Plaça Comercial l'any 1990 també va posar al descobert una vintena d'enterraments de tipologia semblant, així com també una part de l'urbanisme del barri que fou enderrocat l'any 1716.

Molt a prop del carrer de la Ribera també havia esta descoberta una necròpolis baix-imperial i alt-medieval (Farré, R.; Serrà, D. 1991). Diferents intervencions al Passeig Picasso (Suau, L.; Río, M., 2002) i als Carrers de la Duana i General Castaños (Muñoz, I., 2002) han localitzat algunes estructures que formen part de la trama urbanística de l'antic barri de La Ribera.

El gener del 2001, es realitzà un seguiment arqueològic a la zona del Passeig del Born, i els entorns de l'església de Santa Maria del Mar (Plaça de Montcada, C/ Sombrerers i Plaça del Fossar de les Moreres). Al llarg d'aquest seguiment es localitzaren algunes estructures, com per exemple dos enterraments en àmfora, conservats molt precàriament, i una possible preparació de paviment (*rudus*). A més a més, es recuperaren fragments de ceràmica romana totalment descontextualitzats.

Durant la primavera del 2001 es realitzà un altre control arqueològic de les obres d'instal·lació de cable elèctric a la zona del Fossar de les Moreres. Dita intervenció donà també resultats positius ja que es va localitzar un important nombre d'enterraments, possiblement tardorromans. Aquestes troballes coincidirien amb les comentades anteriorment i ens durien a afirmar que aquesta zona del barri de la Ribera (compresa entre Via Laietana fins el Born),

seria una zona de necròpolis en època tardorromana. De totes maneres cal insistir en el fet que encara s'estan estudiant les troballes, i per tant no es pot extreure encara una conclusió fiable.

Intervencions arqueològiques efectuades a la mateixa Plaça de les Olles (Moreno, I., 2002 i Espejo, J., 2003) han posat de manifest l'existència d'un enterrament molt malmès malgrat que associat a un estrat romà dels segles III i IV, un dipòsit del segle XV i un mur de grans dimensions posterior al segle XVII.

En aquest context, la intervenció arqueològica es va centrar en:

- ✓ La possibilitat de documentar evidències d'ocupació domèstica en època romana, donat que es troba a la zona suburbial o de l'àger de la ciutat romana de Barcino.
- ✓ Documentar enterraments indeterminats, previsiblement d'època romana.
- ✓ Localitzar estructures medievals perquè és una zona ja urbanitzada durant aquesta època.
- ✓ Evidenciar estructures construïdes associades a l'antic edifici del Palau del General, amb una atribució cronològica d'època baixmedieval. Sembla que el Passatge Palau ocuparia la part central i el pati d'aquesta construcció.

2. Situació geogràfica

Barcelona està situada a la costa mediterrània, en el lloc anomenat Pla de Barcelona, comprès entre els rius Besòs i Llobregat, al nord es troba la serra de Collserola, on hi ha el Tibidabo, que n'és el cim més alt (542 metres). La serralada de Sant Mateu a llevant i el massís de Garraf a ponent fan que les entrades fàcils al pla d'al·luvió, sobre el qual reposa la ciutat, siguin els passos fluvials del Besòs i el Llobregat.

Les òptimes condicions climàtiques i estratègiques de la ciutat han afavorit al llarg del temps el seu desenvolupament que, amb Montjuïc vora el mar, ha facilitat la defensa del seu litoral. Els seus orígens se situen en el petit pujol del Tàber, però ben aviat els límits s'anaren expandint pel pla, on només s'aixequen, cap al nord, els turons de Monterols, el Putget, la Creueta, el Carmel, la Muntanya Pelada i el Turó de la Peira.

La ciutat és la capital del principat i els municipis que la integren són diversos: l'Hospitalet, Cornellà de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Sant Just Desvern, Sant Adrià de Besòs, Santa Coloma de Gramanet, Badalona i Montcada-Reixac.

Des del punt de vista urbanístic la ciutat de Barcelona consta de diverses àrees organitzades en districtes. La zona que ens ocupa es troba situada en el districte de Ciutat Vella. Aquest espai inclou, d'una banda, un nucli central anomenat barri gòtic que correspon a la primitiva ciutat romana i, de l'altra, un seguit de ravals situats al seu voltant que es van formar en època medieval, dins el perímetre de les muralles aixecades al segle XIII. Aquestes viles noves foren conegudes amb els noms de les esglésies que els centralitzaven: del Pi, de Santa Anna, de Sant Pere, de la Mercè i de Santa Maria del Mar (on quedà sota la seva influència la zona estudiada, el Carrer Ocata). Els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir, la Rambla i el Raval, varen començar a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins del tercer recinte fortificat que es bastí al llarg de la segona meitat del segle XIV.

La nostra àrea d'estudi se situa en l'actual barri de la Ribera. Els límits d'aquest barri són el Carrer de Mercaders fins al Carrer de l'Argenteria per ponent, la façana marítima pel sud i el Passeig de Picasso a llevant.

3. Context històric

Cal assenyalar alguns aspectes generals sobre la història del districte de Ciutat Vella, i del barri de La Ribera, en particular, que són d'interès per a l'estudi de les seves potencialitats arqueològiques. Principalment farem esment dels esdeveniments que afecten de forma concreta la nostra àrea d'estudi: l'evolució i distribució de les necròpolis tardanes de la *Barcino* romana, la formació medieval de la vilanova que després serà el barri de La Ribera i la construcció d'antics edificis administratius i militars a la zona portuària de la ciutat ja en època moderna i contemporània.

A grans trets, en el món funerari baix imperial es poden diferenciar tres àrees o zones de localització de les necròpolis en relació amb la seva situació geogràfica dins el territori de *Barcino* (Puig F., 1999), que són les següents:

- Una primera zona d'enterraments situada dintre el *pomerium* de la ciutat emmurallada, és a dir, aquelles necròpolis urbanes. Quantitativament no són molts i la majoria d'ells estan situats i relacionats directament amb el conjunt episcopal visigòtic de *Barcino*. Quedarien emmarcats cronològicament entre els segles VI-VII d. C.
- Una segona àrea d'enterraments, situada fora del recinte clos de la ciutat, en la seva perifèria immediata, però relacionada íntimament amb ella. Són les zones de necròpolis anomenades suburbanes, ja que es localitzen en el *suburbium* de *Barcino* (la franja aproximada d'una milla romana al voltant de tot el perímetre de la ciutat). Es tracta del nombre de tombes i de zones cementirials més nombrós dels excavats fins al moment. Cronològicament, els enterraments caldria situar-los entre els segles IV-VI dC. Dintre aquesta zona suburbana, destaca pel nombre de tombes localitzades, una gran àrea de cementiri situada al NE de la ciutat (l'actual sector de Ribera), seguint el traçat del ramal de la Via Augusta que unia *Barcino* amb el Maresme i el Vallès.

- I finalment, aquelles zones de necròpolis que es localitzen en les zones més allunyades de la ciutat, és a dir en la seva àrea rural o *ager*, però dintre del territori de *Barcino*. Delimitat aquest, de manera general, per les muntanyes de Montjuïc i Collserola i el riu Besòs. La seva datació s'hauria d'adscriure entre els segles V-VII d. C.

La zona que ens ocupa coincideix amb la segona categoria, malgrat que, a diferència del NE de la ciutat, es tracta d'una àrea poc coneguda i amb escasses intervencions arqueològiques. Tanmateix, les diverses investigacions que s'hi han dut a terme confirmen l'existència d'un altre espai destinat als ritus de la mort en època romana.

Pel que fa a la formació del que serà l'actual barri de La Ribera assenyalarem que des de començament del segle IX el territori de la ciutat de Barcelona s'amplià amb l'establiment dels primers nuclis de població situats fora del recinte que englobava la muralla romana, constituint burgs o barriades, anomenades també vilanoves, establertes al voltant de centres d'ordre econòmic o religiós com és el cas d'esglésies, el mercadal, el port o els hospitals. La Vilanova de la Mar es va formar entorn al Rec Comtal o Regomir. Aquest canal duia les aigües del Besòs fins al peu de les muralles de Barcelona, i servia per al regatge de les hortes del nord-est del Pla, per moure els molins de la zona i per a les indústries tèxtils del barri de Sant Pere.

Lentament les muralles romanes anaren perdent el seu valor defensiu i la funció aglutinadora i proteccionista exercida durant més de 900 anys. A la fi del segle XI l'antiga muralla havia perdut tota la seva funcionalitat com a recinte defensiu (Cubeles, 1993) tot i que el nucli urbà que delimitava continuà mantenint el paper de centre polític i religiós (Garcia i Espuche, 1986).

Després d'un breu parèntesi de davallada a causa de les restriccions en el flux d'or i les campanyes del Cid, es produeix durant els segles XII-XIII un moment d'expansió econòmica. Això es va traduir en concret en l'augment de la implantació de tallers i fleques, la urbanització del suburbium al peu de les

muralles, el creixement de les zones destinades al conreu, i comença la transformació dels espais lliures en horts i posteriorment en habitatges. A mitjans del segle XII, les ordes militars (templers, hospitalers i del Sant Sepulcre) van rebre propietats al territori de Barcelona (Banks, 1992) i l'espai va ser dividit gradualment en parcel·les i llogat per a propòsits edificatoris.

Es poden diferenciar quatre àrees dintre de la composició urbana de la Barcelona del segle XII. Una destinada als intercanvis comercials, amb evidències d'una horticultura limitada i habitatges de petites dimensions, on caldria incloure la vila nova de Santa Maria del Mar. També hi havia àrees properes al mercat, on s'observa una barreja d'activitats comercials i les residències i els tallers tindrien una escassa representativitat. Restaria una àrea urbanitzada de naturalesa residencial i, finalment, es pot distingir un ampli sector destinat a la producció agrícola.

Les viles noves creades al voltant de l'antic recinte emmurallat romà foren el Mercadal, Santa Maria del Mar, Sant Cugat del Rec, Sant Pere, Dels Arcs i Del Pi. En relació amb la funcionalitat dels nous espais ocupats, cal assenyalar que el procés de creixement de les vilanoves crea una polarització típicament medieval entre una ciutat d'herència romana amb funcions de centre polític, religiós i simbòlic, seu de la Cort Comtal i del bisbe; i el burg, on es situa una gran varietat d'activitats comercials (sobretot artesanals i marítimes), (García Espuche, 1986), i zones de poblament. Aquesta contraposició fou progressivament diluïda amb la construcció d'un nou recinte emmurallat per tal de garantir la protecció dels nuclis poblacionals recentment creats. Malgrat aquest element, encara perduraven formes d'organització romanes que amagaven la nova realitat urbana de la ciutat; és la divisió político-administrativa en forma de quarters.

El context d'expansió econòmica i la implantació d'un règim jurídic de caire municipal durant el segle XIII van afavorir la divisió administrativa de la ciutat en quarters, amb la Plaça del Blat com a centre comercial. El resultat d'aquesta subdivisió foren els quarters

de Santa Maria del Pi, Sant Pere, Santa Maria del Mar i Framenors. El sistema de quarters es tractava d'una divisió administrativa artificial. Sembla que vol representar una geometria essencial, la unitat de la ciutat, (a la més pura cosmologia romana), tot i que s'obtenen unitats molt disperses per la forma, pels continguts sociofuncionals i pel contrast dels seus valors demogràfics.

Al voltant de la vila nova de Santa Maria del Mar es va anar desenvolupant una àrea molt fèrtil que anà creixent al llarg del segle XI fins arribar a ser habitada entre els segles XII-XIII per gran quantitat d'artesans vinculats al mar i per nobles i burgesos. Tot aquest creixement va donar lloc a la creació d'una nova unitat administrativa, el Quarter del Mar. La subdivisió en quarters del segle XIII es va mantenir en el segle XIV (funciona, de fet, fins a finals del segle XVIII), malgrat que el centre ja no era de tipus comercial, sinó administratiu: la Plaça Sant Jaume.

Les obres urbanes del segle XIV es detenen posteriorment en l'àmbit públic (equipaments, carrers, places...). A partir del segle XVI es tendeix al benefici de persones i institucions concretes de la ciutat, com la petita aristocràcia i l'oligarquia urbana.

En aquest context el barri va continuar prosperant fins que l'any 1715 va ser parcialment destruït per ordre directa de Felip V amb l'excusa d'edificar una explanada al davant del recinte fortificat de la Ciutadella. La construcció d'aquesta fortalesa i d'un territori de seguretat al seu voltant van posar fi a una part important del barri. L'enderroc dut a terme entre el 1715 i 1718 va provocar l'aglomeració de la població en les proximitats de l'àrea enderrocada o bé l'abandó de la ciutat, i, fins i tot, la instal·lació de famílies a les barraques de mar (en el futur barri de la Barceloneta). Les profundes mutacions que va patir Barcelona després del triomf de les tropes borbòniques: militarització i reforçament de la condició de plaça militar, expansió demogràfica, creixement dels intercanvis, consolidació i increment de les manufactures, protagonisme de la iniciativa privada, es varen produir, sorprenentment, en l'interior d'un

perímetre invariable, disminuït per la formació de la Ciutadella i de la seva Esplanada.

Al segle XIX, hi ha una nova reforma urbanística lligada al procés de desamortització, entre els anys 1835 i 1843, quan els béns de molts ordres religiosos passen en mans de l'Estat i es converteixen en indrets d'ús públic. Sobre les ruïnes d'alguns convents, o bé aprofitant part de les seves estructures, es construeixen mercats com el de Santa Caterina i la Boqueria, places com la plaça Reial o, fins i tot, teatres com el Liceu. La reforma del teixit urbà es veu representada també, en l'obertura de nous carrers, com el Princesa, que descongestionen l'anterior traça medieval.

Durant el segle XX, s'han dut a terme nombroses reformes que han anat modificant notablement l'aparença del barri. S'han obert grans avingudes com la Via Laietana o l'avinguda de Francesc Cambó i s'han construït nous edificis que actualment encara conviuen amb construccions del segle XIX i anteriors.

Prop de la Ciutadella, en terrenys que molts segles abans eren submergits sota les aigües, es va començar a ordenar cap a finals del segle XVIII la primera plaça de grans dimensions que es feia a la ciutat: el Pla de Palau, envoltat pel palau dels Virreis (d'origen gòtic, destruït l'any 1875), la Llotja (construïda entre el 1774 i el 1802 i que conserva el saló de contractacions gòtic) i la Duana, edifici del 1792 que és el Govern Civil des de l'any 1902. Només descriurem, però, els edificis que es troben més propers a la Plaça de les Olles i el Passatge Palau.

A la cantonada de la Plaça de les Olles, 7 i el carrer Vidrieria s/n, es conserva un exemple de reforma domèstica del segle XVIII, obra motivada amb l'objectiu d'ampliar la seva superfície, mitjançant volades sobre els carrers. Pel seu estat de conservació precari es pot destacar la seva pobresa material i tècnica, patró que es repeteix en altres obres de característiques similars de l'època.

La façana principal de la Llotja és la que dona a la plaça de Pla de Palau i consisteix en un atri d'estil toscà amb un pòrtic alt de columnes jòniques amb frontó. El pati interior, d'origen gòtic, està ornamentat amb escultures neoclàssiques de deixebles de Damià Campeny, i fou seu de l'Escola de Belles Arts de Sant Jordi. Una escalinata puja cap a la planta noble flanquejada per les al·legories al comerç i la indústria. En el pis superior la Junta de Comerç té els antics locals, sales decorades a l'estil neoclàssic, que conserven el mobiliari i tapisseries originals, amb pintures de Pere Pau Montanya. Des del 1915 al 1994 acollí la seu de la Borsa de Barcelona. Des de la façana d'entrada a la Llotja s'obre una nova plaça, coneguda com el Pla de Palau. La seva configuració actual és un projecte del coronel Josep Massanés de l'any 1820. Amb la destrucció de la muralla el 1833 s'eixampla la superfície de la plaça, que fou monumentalitzada amb la construcció d'un portal, el Portal de Mar el 1836, un pòrtic neoclàssic amb grans columnes que fou enderrocat al poc temps, el 1875. Actualment, el lloc que ocupava aquest pòrtic monumental acull la Facultat de Nàutica de la Universitat Politècnica de Catalunya, un edifici de factura noucentista obra d'Adolf Florensa i Josep Vilaseca del 1930 i que va ser seu del Comitè de Milícies Antifeixistes durant la Guerra Civil.

El Pla de Palau deu el seu nom al palau que havia a la plaça i que es trobaria avui davant de la façana de la Llotja. El primer edifici que es construï és de 1387-1389, conegut com la Halla del Blat, una llotja dedicada a la regulació de la compra-venda de cereal. Sobre aquesta construcció se li va afegir un pis entre 1441 i 1444 on fou construïda la Halla dels Draps, dedicada a la indústria de teles, fins que el 1554 aquest pis és destinat com a arsenal de la ciutat, de manera que canvià el seu nom a Sala d'Armes. El 1617 se li afegeix un pati porticat i entre 1663 i 1668 Fra Josep de la Concepció el va adaptar per a ser utilitzat com a palau del virrei de Catalunya. Es va construir un pas elevat fins l'església de Santa Maria del Mar (a imitació del pas elevat que ostentaven els Médici entre el palau Pitti i els Uffizzi). Durant època borbònica serà la residència del capità general, essent transformat exteriorment a l'estil neoclàssic per un d'ells, el marquès de Roncali. El 1846, amb motiu del viatge a Barcelona d'Isabel II els capitans generals li cedeixen el palau i s'instal·len a

l'antic convent de la Mercè, essent reformat l'edifici com a palau reial fins que s'incendià el 1875.

A prop de les Halles i la Llotja es trobaven les Voltes dels Encants (avui carrer del Consolat de Mar). Es tracta de les restes d'una antiga plaça porticada d'origen medieval on es realitzaven activitats comercials relacionades amb la venda d'articles de segona mà i que adquirí molta importància en època preindustrial.

El Pla de Palau va convertir-se en un centre neuràlgic de la ciutat, amb els centres oficials i el popular Cafè Nou. El procés d'urbanització de la plaça es va prolongar fins a mitjan segle XIX, quan s'hi van fer, el 1836, els Porxos d'en Xifré i s'hi va posar la font del Geni Català. Entre 1878 i 1881 s'enderroca la muralla i també les portes monumentals del Pla de Palau i del Portal de la Pau. En el lloc que ocupà la muralla s'obrí el Passeig de Colón, passeig que el 1888 fou una de las avingudes que conduïen a al recinte firal de l'Exposició Universal. Amb la construcció de l' Eixample, la burgesia industrial abandonarà el barri marítim per a aixecar les seves noves vivendes en la moderna urbanització de Barcelona. És en aquest context que assenyalem la construcció d'un edifici del 1910 entre la Plaça de les Olles i el Carrer de Les Dames, s/n. Es tracta d'una construcció de línia neogòtica, obra de l'arquitecte Enric Sagnier. Destaquem els seu elements goticitzants (finestres trilobades, variants d'arc Tudor, voladís de fusta i tribuna al xamfrà amb pinacles i gàrgoles) i la seva fusió amb les cases dels voltants.

4. Metodologia de treball

Per tal d'aconseguir els objectius marcats, cal seguir una metodologia sistemàtica i adequada. En relació amb la metodologia de registre, la seqüència estratigràfica s'estableix per a entendre la formació, delimitació i estructuració dels estrats i la seva possible posterior destrucció. De la mateixa manera, ajuda a interpretar els diferents processos sedimentaris i postdeposicionals que han tingut lloc en aquest espai. Amb aquests pressupostos, s'ha establert un registre detallat dels diferents estrats que configuren la zona excavada, utilitzant a tal efecte el sistema d' Unitats Estratigràfiques (U. E.) dissenyat per E. C. Harris (Principles of Archaeological Stratigraphy, 1979), que permet analitzar de forma individualitzada cada una de les incidències que afecten la seqüència estratigràfica. La caracterització de les diferents U.U.E.E. identificades s'efectua en una fitxa. En ella es registren tots els paràmetres que permetin la seva correcta identificació i descripció: la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, la situació en les plantes i seccions i la posició física respecte a la resta d'unitats estratigràfiques amb les quals es relaciona.

La identificació d'U.E. s'estableix mantenint l'ordre d'aparició durant el procés d'excavació i es realitza utilitzant una clau, en aquest cas, de tres o més dígits, començant tota la seqüència numèrica en el 100 (nivell superficial). Donat que s'ha efectuat la rasa en un sol tram se li ha atorgat una clau numèrica de tres dígits. Per sota s'hi identificarien altres unitats estratigràfiques que seguirien la numeració correlativa corresponent (U.E. 101, U.E. 102, etc.).

La documentació es completa amb un registre gràfic detallat, que inclou la fotografia convencional i la planimetria de tot el procés d'excavació. A la memòria s'incorpora una selecció fotogràfica d'aquelles evidències que són més representatives i que millor reflecteixen el desenvolupament de l'excavació. En l'apartat planimètric s'han registrat en planta les U.U.E.E. més significatives i s'han confeccionat diverses seccions.

Cal esmentar també, el tractament que es dóna al material que apareix durant els treballs d'excavació. En primer lloc es renta amb aigua i cada peça es sigla, per tal de deixar constància del seu lloc de procedència (codi del jaciment i any i u.e. a la que pertany). I en segon lloc, les peces preferents, és a dir, aquelles que tenen forma o una decoració prou important, es dibuixen i reben un número, per tal que quedin individualitzades.

El sistema de treball utilitzat va ser l'habitual en aquest tipus d'intervencions i va combinar l'excavació mecànica amb una màquina excavadora, sota control arqueològic, amb l'excavació científica i manual adreçada al descobriment de les restes que podien aparèixer.

5. La intervenció arqueològica. Desenvolupament dels treballs i anàlisi de la seqüència estratigràfica

L'actuació arqueològica es va centrar, d'una banda, en el control visual de la realització de la rasa per part del personal de l'obra i, de l'altra, en l'excavació manual per part de la direcció tècnica quan les característiques de la terra extreta o l'aparició d'estructures construïdes així ho exigien.

El projecte de l'obra consta de l'excavació d'una rasa amb 26, 30 metres de longitud total, 60 centímetres d'amplada i una fondària de 80-100 centímetres.

Les obres es varen iniciar al Passatge Palau, a l'alçada del número 8. Cal fer esment que quan es va començar el control arqueològic ja s'havien excavat 13 metres de rasa, els corresponents al Passatge Palau, del número 8 fins a la cantonada amb la Plaça de les Olles. No es varen apreciar estructures als perfils de la rasa, de manera que es pot afirmar la inexistència de restes arqueològiques en aquest tram.

L'excavació de la rasa es va efectuar a mà (pic, pala i martell hidràulic) al Passatge Palau per l'escassa disponibilitat d'espai. Posteriorment, a la Plaça de les Olles va ser possible utilitzar una màquina compacta giratòria per a l'extracció de terres, tot i que aquesta zona presentava una complexitat especial per la presència d'una claveguera que seguia el carrer en sentit longitudinal. Per últim, el tram final de la rasa acabava a la façana del número 2 en forma de creu i s'obria un total de 5-6 metres en sentit longitudinal. S'havia d'instal·lar una arqueta de connexions vista i calia buscar la línia existent en el subsòl. Malgrat aquestes complicacions, la col·locació del nou servei es va poder enllestir.

És necessari recordar que les expectatives de documentar restes arqueològiques en el subsòl dels carrers afectats estaven centrades en la localització d'estructures construïdes associades al Palau del General, (de

cronologia diversa, com ja s'ha comentat), elements domèstics i funeraris de la Barcino romana i d'altres manifestacions arqueològiques d'època medieval.

Després de l'extracció de les lloses de gres que configuren l'actual carrer, de 40x60 cm i 20 cm de gruix, i el llit de formigó de 10-15 cm que les sustenten (U.E. 100), va aparèixer un estrat molt heterogeni, de matriu sorrenca, color marró fosc, que presentava pedres, restes de morter disgregat i alguna rajola de fang cuit (U.E. 101) (Veure les seccions B-B', C-C' i D-D' de la **Figura 3**).

Aquesta capa ha proporcionat material ceràmic amb una forquilla cronològica molt àmplia, donada la seva heterogeneïtat. Fonamentalment es tracta d'algun element de ceràmica romana (africana de cuina), algunes formes de ceràmica medieval de verd i manganès, altres formes vidrades comunes i una quantitat considerable de fragments de rajola policroma del segle XVIII, de les que es troben representades les decoracions del clavell, fulles d'acant, altres elements vegetals i sovint emmarcades en marró i groc.

La presència de diferents serveis que es trobaven coberts per la U.E. 101 i l'alt índex de rodament que presentaven algunes peces ceràmiques, fa pensar que es tracta d'un estrat preexistent molt barrejat per aportacions de reompliments específics en la instal·lació d'altres serveis amb anterioritat, com és el sauló.

A la part inicial del tram de la Plaça de les Olles, just davant del número 10, s'ha documentat un mur (U.E. 102, veure **Figures 3, 4 i 5**) afectat visiblement per tres serveis (U.E. 103, U.E. 104 i U.E. 105). Les seves dimensions són de 80 centímetres d'amplada aproximadament, un alçat incomplet de 50 centímetres i 7 metres de longitud observats. És previsible que continuï en ambdós sentits, per sota del paviment actual del carrer. Està construït amb pedres de mesura mitjana (30x15, 30x40 cm), alguna rajola de fang cuit, ceràmica i morter de calç de tonalitat blanquinosa. Cal destacar la presència d'un petit fragment de ceràmica barrejat amb el morter. No es pot assegurar l'estil de la seva decoració, però sí que es tracta d'una ceràmica blava catalana dels segles XVII-XVIII.

El mur 102 no ha resultat afectat per les obres, perquè la direcció tècnica va suggerir la variació de la trajectòria de la rasa. Finalment es va ampliar el marge NW de la rasa ja excavada fins a assolir les dimensions requerides per a la introducció dels tubs. Així, doncs, la canalització es va col·locar just al costat del mur sense afectar la seva estructura.

En relació amb l'estrat associat a la U.E. 102 és necessari remarcar que normalment, les rases de serveis acostumen a colmatar-se amb sauló i sediment sorrenc, la procedència del qual és difícil d'esbrinar. Tanmateix, alguns fragments ceràmics localitzats presenten un índex de rodament considerable; de manera que tot i descobrir la procedència del sauló seria impossible establir el context espacial del material recuperat.

Així, doncs, la fiabilitat cronològica de la U.E. 101 és escassa. Només testimonia la remoció de terres d'un estrat preexistent (hi ha fragments ceràmics que no estan rodats), que està barrejat amb sauló. De la mateixa manera, el material arqueològic recuperat pertany tant al sauló afegit en un moment molt recent com a l'estrat destruït que possiblement ja existia abans de l'excavació de la rasa (un estrat que ja devia estar alterat per la fonamentació dels edificis actuals, sobretot en el cas del tram del Passatge Palau).

Tanmateix, el contingut de certs elements de la U.E. 101 poden oferir algunes possibilitats interpretatives que considerarem a continuació.

6. Interpretació i conclusions

En primer lloc s'ha d'assenyalar que els resultats d'aquesta intervenció aporten poques dades en relació amb el poblament i l'urbanisme de la ciutat de Barcelona al llarg de la seva història ja que es tracta d'una excavació preventiva de caràcter molt localitzat i parcial.

De fet, s'ha produït una adaptació total a les exigències de l'obra concreta. Un dels elements que més ha condicionat el volum de dades obtingut ha estat la cota necessària per a la instal·lació del servei. Però no només ha estat aquest factor, sinó que cal afegir la presència d'altres serveis col·locats amb anterioritat, que mantenien una cota similar a la requerida per a aquesta obra.

Tot i aquestes dificultats podem aportar algunes dades relatives a les potencialitats arqueològiques comentades a l'inici d'aquest treball. Pel que fa al tram de la rasa del Passatge Palau, el que ocuparia la part central del Palau del General, malgrat la heterogeneïtat de l'estrat documentat, és el que ha proporcionat la concentració més important de material ceràmic en verd i manganès. Com succeeix a la resta de la rasa excavada, també presentava restes de material constructiu. Ja hem vist l'important nombre de remodelacions que ha patit l'edifici esmentat. Es pot considerar la possibilitat que l'estrat analitzat pertanyi a una fase baixmedieval de funcionament de l'edifici, especialment molt contaminat.

En relació amb l'estructura U.E. 102 de la Plaça de les Olles ja s'ha explicat que tindria una cronologia posterior al segle XVII o XVIII. D'acord amb la importància de les alteracions constructives, funcionals i àdhuc canvis de nom del Palau del General, podríem afirmar que el mur es pot correspondre amb una fase tardana de l'edifici. Fins i tot, hauríem pogut observar les diferents fases del mur en el cas que s'hagués excavat amb més profunditat la rasa.

En definitiva, com calia esperar, s'han evidenciat indicis d'ocupació antròpica des d'època romana fins l'actualitat, en aquesta part del barri de la Ribera, a la

llum de les restes tant constructives com ceràmiques observades. Basant-nos en la informació disponible a les fonts documentals es pot deduir que algun dels elements ceràmics recuperats i el mur localitzat, formaven part del conjunt urbanístic de l'antic barri de La Ribera, enderrocat entre el 1715 i 1718, o estan relacionats amb el funcionament d'alguna de les dependències del Palau del General abans o després de la seva remodelació.

Bibliografia

AADD,1992: “La ciutat a través del temps. Cartografia històrica” *Història de Barcelona*, Índex, Barcelona.

AADD, 1992: *Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històric- Artístic de la Ciutat de Barcelona*, SPPM, Ajuntament de Barcelona.

ARTIGUES P.LI.; FERNÁNDEZ, A.(2002): *Memoria de la intervenció arqueològica en el “Antic Mercat del Born” de Barcelona*. Noviembre 2001-abril 2002. Memòria inèdita.

BANKS, P. 1992: “L’estructura urbana de Barcelona, 714-1300”, AADD: *Història de Barcelona 2. La formació de la Barcelona Medieval*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

BARRASETAS, E.; HUERTAS, J. 1994: *Memòria arqueològica de l’Antic Mercat del Born*. Inèdit.

CARRERAS I CANDI, F. 1909: “La ciutat de Barcelona” *Geografia General de Catalunya, vol. III*. Barcelona.

DURAN I SANPERE, A. 1972: “La ciutat al llarg de les seves muralles. Viatge entorn de la darrera muralla” *Barcelona i la seva Història, vol. I*. Barcelona.

FÀBREGAS, M.; HUERTAS, J. 1998: *Memòria Arqueològica de l’Antic Mercat del Born*. Inèdita.

FARRÉ, R.; SERRÀ, D. 1991: *Memòria de l’excavació a la Plaça Comercial*. Inèdita.

FLORENSA FERRER, A. 1962: “Evolución de Barcelona en la Baja Edad Media”. *Cuadernos de arqueología e historia de la ciudad, III*. Barcelona.

GARCIA I ESPUCHE, A. 1986: *Espai i societat a la Barcelona preindustrial*. Barcelona.

GUÀRDIA, M; GARCIA ESPUCHE, A. 1992: "Consolidació d'una estructura urbana (1300-1516)", AADD: *Història de Barcelona 3. La ciutat consolidada* (s. XIV-XV), Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

GUÀRDIA, M.; GARCIA ESPUCHE, A. 1992: "Estructura urbana", AADD: *Història de Barcelona 4. Barcelona dins la Catalunya Moderna* (s. XVI-XVIII), Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

MEDINA, E. 2002: *Memòria de la intervenció arqueològica als carrers Ocata/Manresa. Ciutat Vella (Barcelona)*, inèdita.

MESTRE, J. 1997: "Les divisions político-administratives de la ciutat de Barcelona", AADD: *Els barris de Barcelona. Volum I. Ciutat Vella i Eixample*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, pp. 12-23.

MESTRE, J. (dir.) 1999: *Diccionari d'història de Catalunya*, Edicions 62, Barcelona.

MUÑOZ, I. 2002: *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva efectuada als carrers General Castaños, 14- Duana, 2 (Barcelona)*, inèdita.

PUIG, F. (1999): *Món funerari de Bàrcino*, a *Del Romà al Romànic*, Catalunya Romànica. Barcelona. Enciclopedia Catalana.

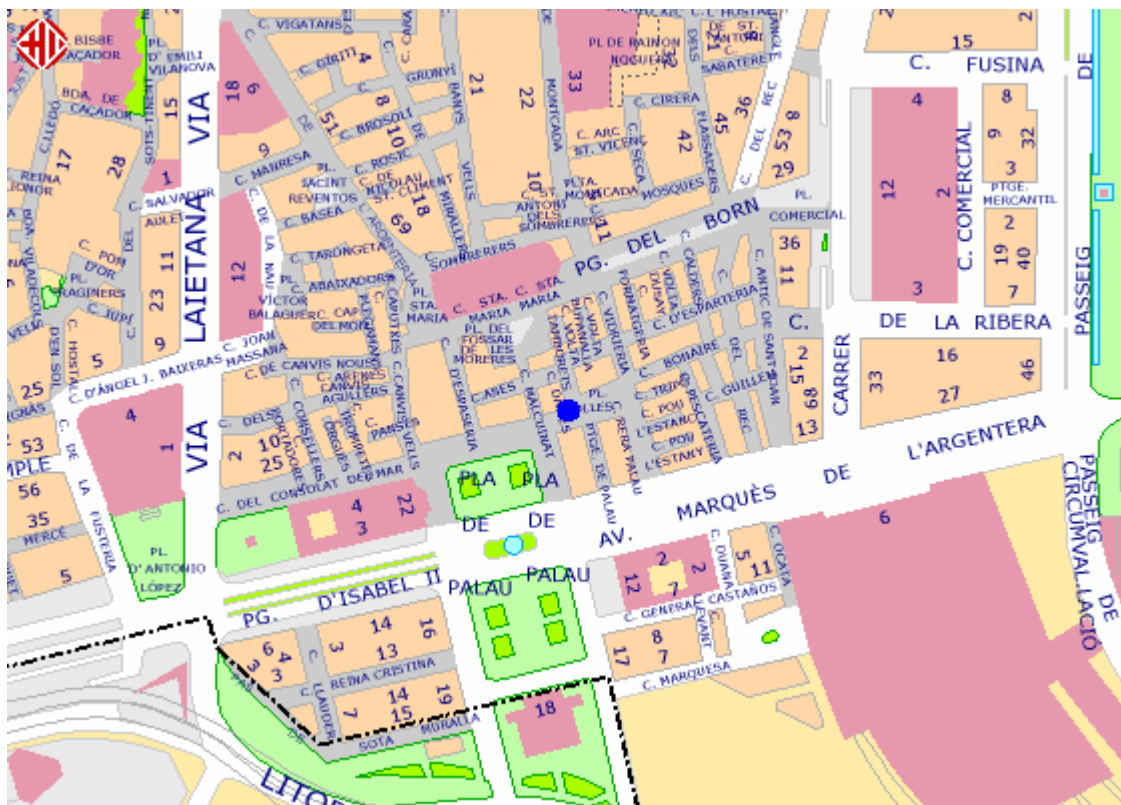
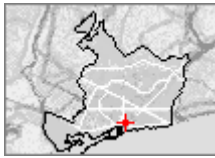
RIERA I ARNIJAS, S. 2002: *La antiga fachada marítima de Barcelona*, T-CUA Tutories Culturals i Artístiques, Barcelona.

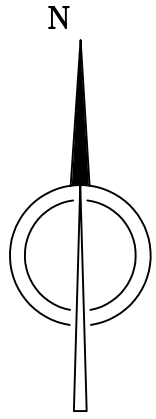
RÍO, M. 2002: *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva efectuada a dos solars del Passeig Picasso (Barcelona)*, inèdita.

SUAU I LLEAL, L. 2002: *Memòria de la intervenció arqueològica efectuada a dos solars del Passeig Picasso (Barcelona)*, inèdita.

FIGURES I PLANIMETRIA

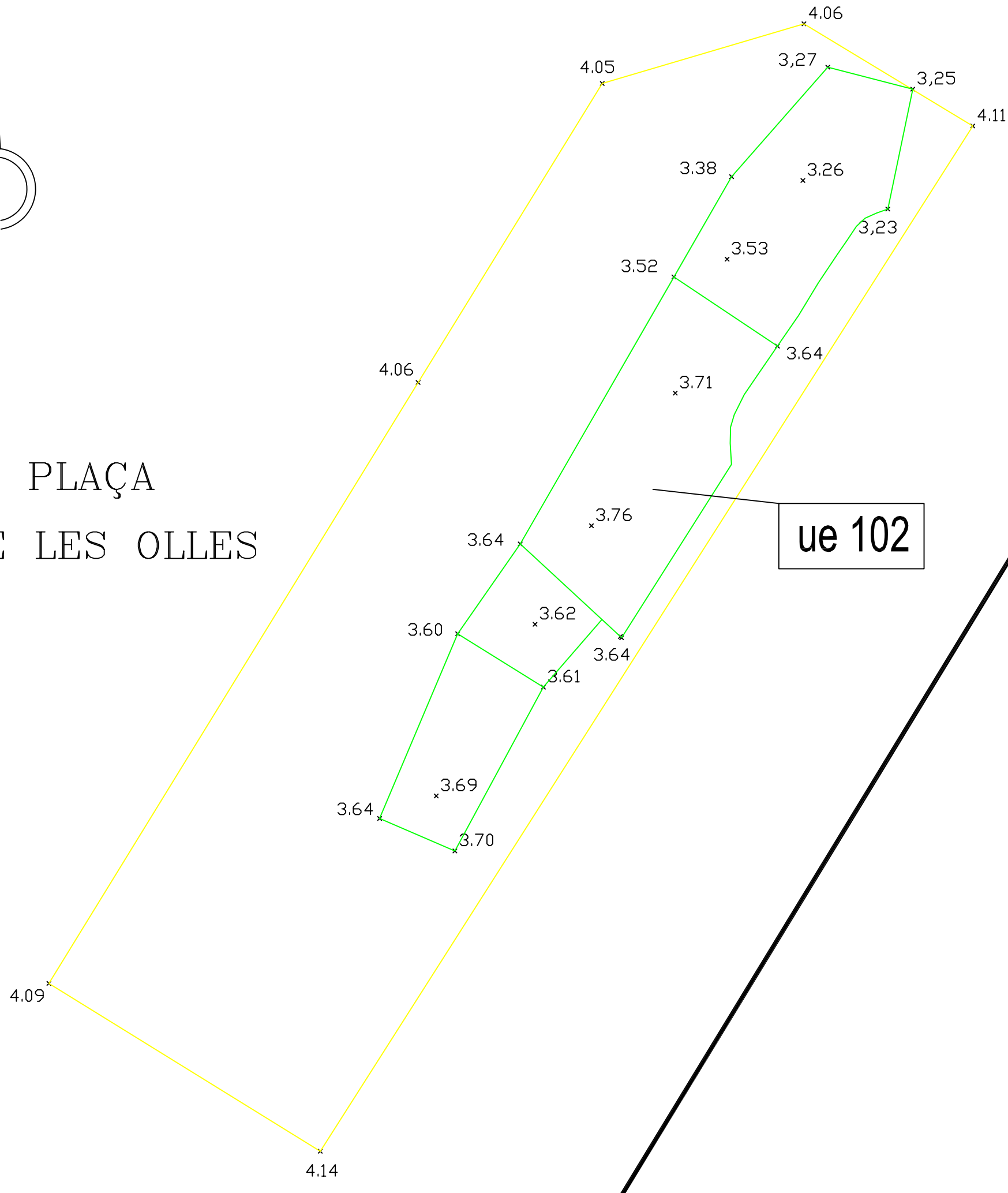
080/03 Figura 1. Situació de la intervenció

PLAÇA
DE LES OLLES

PASSATGE PALAU

ue 102

PROJECTE:
INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A LA PLAÇA DE LES OLLES/PASSATGE PALAU

ARQUEÒLEG:
ESTHER MEDINA GUERRERO

ESCALA:
A3 1/25

NOM DEL PLANOL:
PLANTA GENERAL

DATA:
gener de 2004

CODI:
080/03

PLANOL NÚM.:
1

Figura 3. Planta general

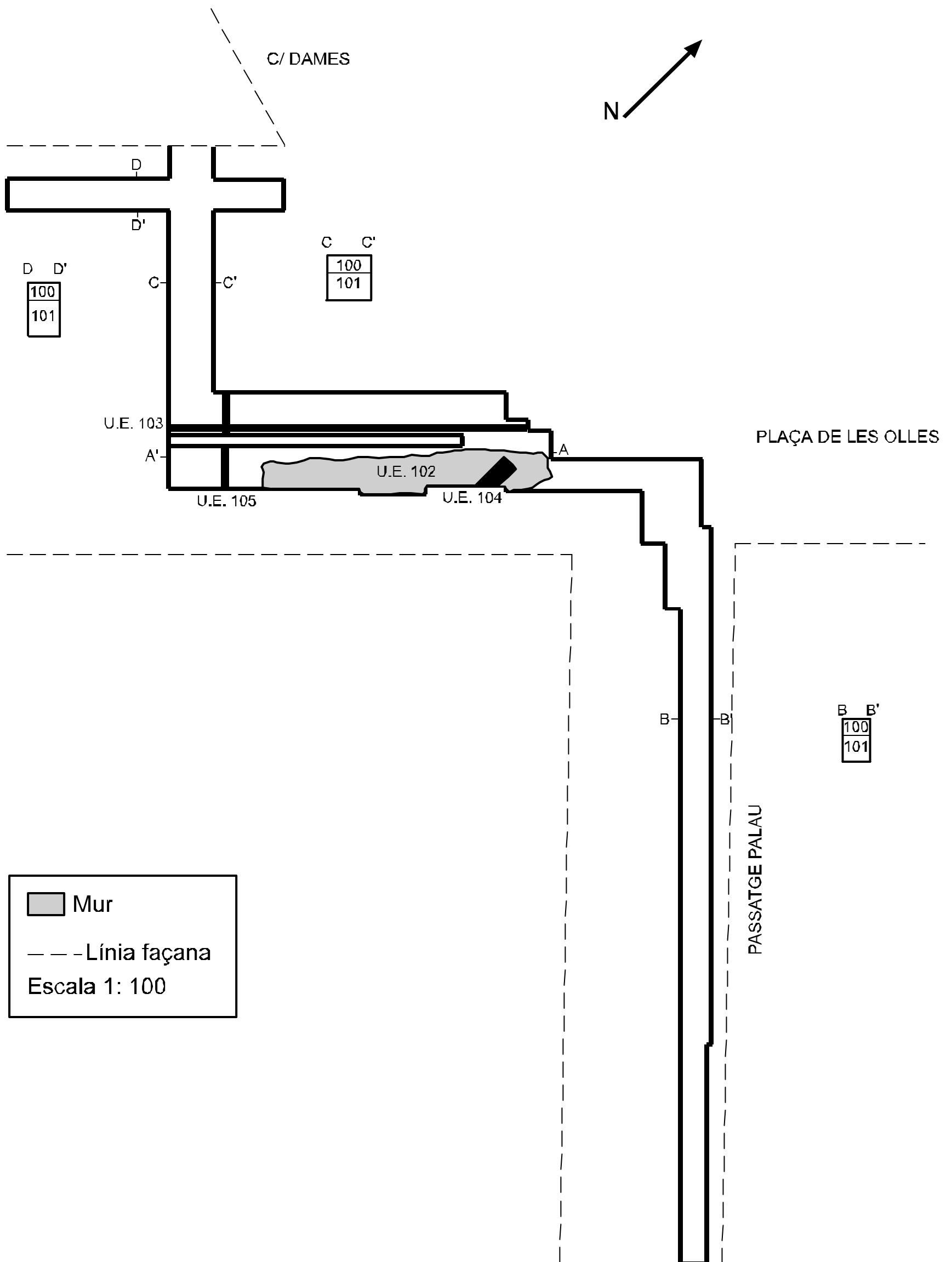
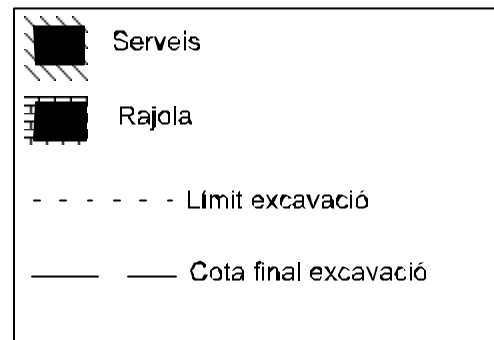
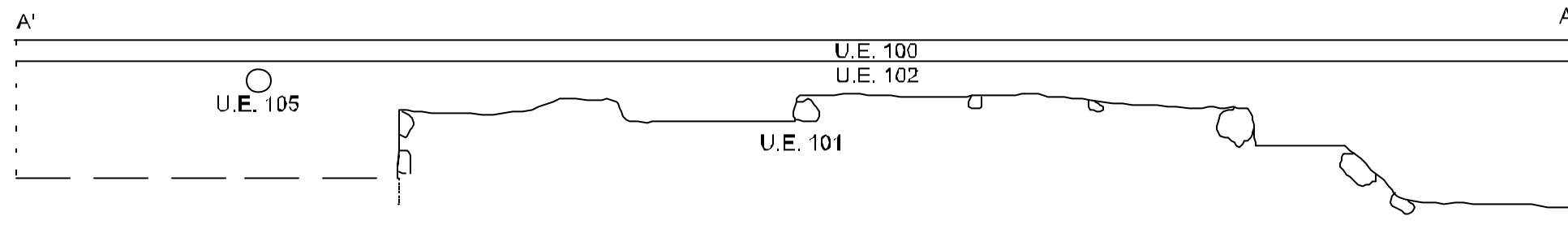
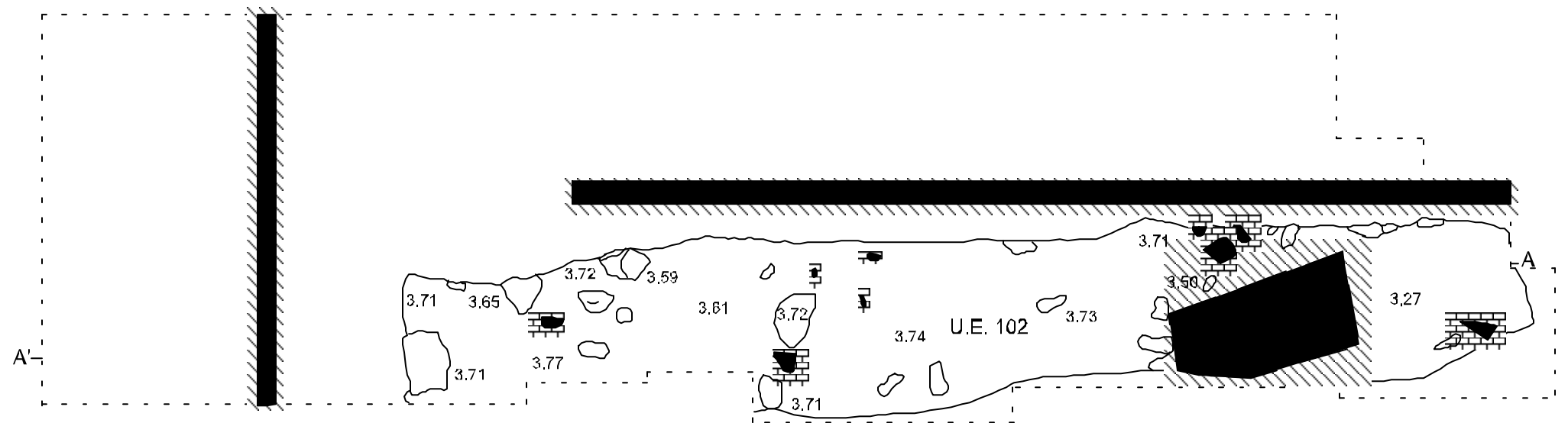

Figura 5. Planta U.E. 102

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Foto 1: Vista general de la rasa al Passatge Palau

Foto 2: Vista general de la U.E. 102

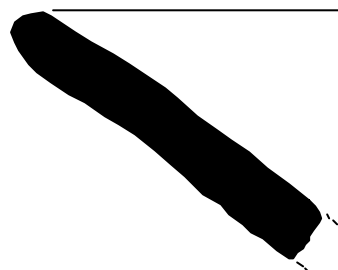
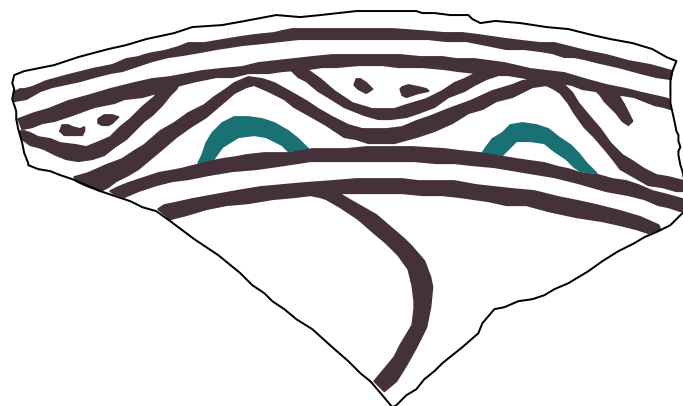

Foto 3: U.E. 102 en procés d'excavació

Foto 4: Detall de la U.E. 102

LÀMINES DE MATERIAL CERÀMIC

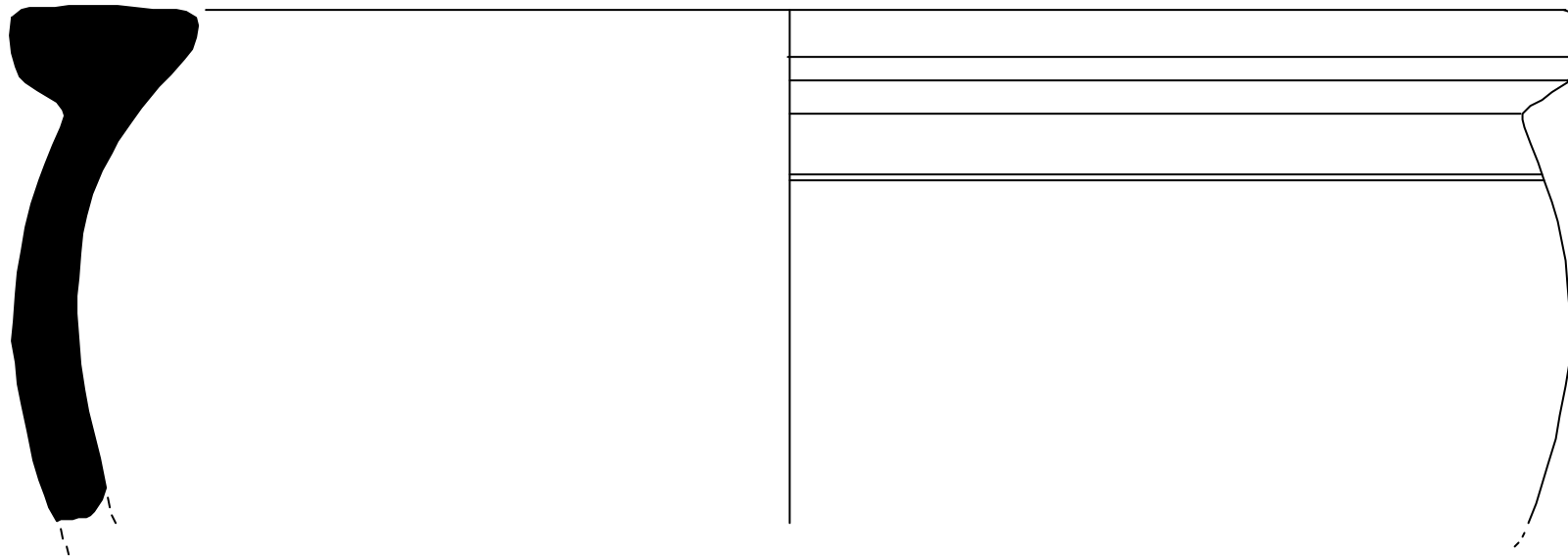
80-03-101-1

Escala 1:1 cm

Intervenció arqueològica a la Plaça de les Olles, 2 / Passatge Palau, 8. Ciutat Vella, Barcelona. Codi: 80/03
ARQUEÒLEG: Esther Medina Guerrero

80-03-101-2

Escala 1:1 cm

Intervenció arqueològica a la Plaça de les Olles, 2 / Passatge Palau, 8. Ciutat Vella, Barcelona. Codi: 80/03
ARQUEÒLEG: Esther Medina Guerrero

ANNEX I: FITXES D'UNITAT ESTRATIGRÀFICA

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 100	
Sector: Rasa 1		Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIO :	Paviment del carrer actual.		
DESCRIPCIO :	Superficial d'entre 25 i 30 centímetres de potència constituït per lloses de gres de 40x60x8 centímetres i un llit de formigó de 10-15 centímetres sobre el qual es sustenten.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQUENCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a
	Rebleix a		Es reblert per
	Cobreix a	101	Es cobert per
	Talla a		Tallat per
	Es recolza a		Se li recolza
	S'entrega a		Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 101		
Sector: Rasa 1		Fase:	Cronologia: Fins el segle XX	
DEFINICIO :	Rebliment de rases de serveis recents i possible estrat preexistent contaminat.			
DESCRIPCIO :	Matriu sorrenca de color marró fosc amb morter disgregat. Heterogeneïtat pel que fa al contingut de material constructiu (rajoles i pedres de dimensions diverses). Ha proporcionat material ceràmic d'època romana, verd i manganès, vidrades comunes i rajola policroma dels segles XVIII-XIX.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUENCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	Serveis, 102	Es cobert per	100
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 102		
Sector: Rasa 1		Fase:	Cronologia: Segle XVII-XVIII	
DEFINICIO :	Mur			
DESCRIPCIO :	Mur orientat NW-SE de grans dimensions: 70-80 cm d'amplada, 7 metres de longitud observada i 50 cm d'alçat mínim. Està construït amb pedres de mesura mitjana i alguna rajola de fang cuit lligades amb morter de calç blanquinosa.			
MATERIAL DIRECTOR :	Ceràmica blava catalana			
SEQUENCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	101
	Talla a		Tallat per	103, 104, 105
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 103	
Sector: Rasa 1		Fase:		Cronologia: Segle XX	
DEFINICIO :	Servei				
DESCRIPCIÓ :	Canalització de gas en desús de 10 cm d'amplada.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per	101	
	Talla a	102	Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 104	
Sector: Rasa 1		Fase:		Cronologia: Segle XX	
DEFINICIO :	Servei				
DESCRIPCIÓ :	Canalització d'electricitat en desús de 40 cm d'amplada.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per	101	
	Talla a	102	Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 105	
Sector: Rasa 1		Fase:		Cronologia: Segle XX	
DEFINICIO :	Servei				
DESCRIPCIÓ :	Canalització d'electricitat de baixa tensió desactivada de 10 cm d'amplada.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per	101	
	Talla a	102	Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

ANNEX II: INVENTARI DELS MATERIALS

UE	SECTOR	NÚM	FRAGMENTS	CODI	DEFINICIÓ FRAGM.	FORMA	TÈCNICA	PASTA	DECORACIÓ E	ACABAT E	ACABAT I	CRONOLOGIA	OBSERVACIONS	DIBUIX
101	1	1	1	14252	VO	PAT	TO	AO		AL	VI	XIV-XV	Línies ondulants emmarcades amb doble línia horitzonta	Si
101	1	2	1	14003	VO	OLL	TO	AO		AL	VI			Si
101	1		1	50032								XVIII-XIX	Decoració amb fulles d'acant	
101	1		1	50032								XVIII-XIX	Decoració del clavell	
101	1		1	50032								XVIII-XIX	Decoració de volutes i elements vegetals	
101	1		1	14252	VO	PAT	TO	AO		AL	VI	XIV-XV	Vora amb línies horitzontals i elements geomètrics	
101	1		1	14252	VO	PAT	TO	AO		AL	VI	XIV-XV	Degradada	
101	1		1	14252	VO	PAT	TO	AO		AL	VI	XIV-XV	Línies horitzontals	
101	1		1	14252	VO	BOL	TO	AO		AL	VI	XIV-XV	Degradada	
101	1		1	14252	VO	SLR	TO	AO		AL	VI	XIV-XV	Degradada	
101	1		1	14252	FO	PAT	TO	AO		AL	VI	XIV-XV	Espiga central	
101	1		1	14252	SF		TO	AO		AL	VI	XIV-XV	Línies horitzontals i elements geomètrics	
101	1		1	14252	SF		TO	AO		AL	VI	XIV-XV	Motius geomètrics	
101	1		1	14252	SF		TO	AO		AL	VI	XIV-XV	Motius geomètrics i línies	
101	1		1	14109	SF		TO	AO		VI	VI	XVII-XVIII		
101	1		4	14002	FO	FIN	TO	AO		AL	AL			
101	1		1	14002	FO	COS	TO	GO		AL	AL			
101	1		1	14002	BR	CAT	TO	AO		AL	AL			
101	1		1	14003	BR	CAT	TO	AO		VI	AL			
101	1		1	14003	VO	OLL	TO	AO		VI	VI			
101	1		1	14003	VO	GER	TO	AO		VI	AL			
101	1		2	14003	VO	GET	TO	AO		VI	VI			
101	1		10	14003	VO	GIB	TO	AO		AL	VI			
101	1		1	14005	VO	BOL	TO	AR		AL	AL			
101	1		1	13116	VO	FIN	TO	AO		AL	AL			
101	1		5	14003	NA	FIN	TO	AO		VI	VI			
101	1		1	14002	NA	FIN	TO	AO		AL	AL			
101	1		1	14003	AN	FIN	TO	AO		VI	VI			
101	1		1	14002	AN	FIN	TO	AO		AL	AL			
101	1		3	14003	SF		TO	AO		AL	VI			

CODI EXC. 080-03

101	1	1	14004	SF		MA	GR		AL	AL			
101	1	2	13250	SF		TO	AO	AC	AL	AL			
101	1	1	13250	SF		TO	AO	AC	AL	AL			
101	1	1	13250	SF		TO	AO		EN	AL			
101	1	18	50032								XVIII	Volutes,motius vegetals i marc en marró i groc	
101	1	10	50032								XVIII	Fulles d'acant	
101	1	6	50032								XVIII	Motiu del clavell i altres vegetals	
101	1	39	50032								XVIII-XIX	Motius vegetals amb flors als vértexs	
101	1	1	20002	CLA		FJ							

SERVEI D'ARQUEOLOGIA
**TAULA CODIS PER A INVENTARI DE MATERIALS
 ARQUEOLÒGICS**
CERÀMICA
1. CLASSIFICACIÓ

11000	Prehistòria	13050	campaniana/vernís negre indeterminada
11001	Neolítica	13051	precampaniana
11050	del Coure	13052	campaniana A
11101	del Bronze	13053	campaniana A tardana
11101	del Bronze antic	13054	campaniana B
11102	del Bronze mig	13055	campaniana B-oide
11103	del Bronze final	13056	campaniana BC
12000	Protohistòrica sense determinar	13057	campaniana empuritana
12001	feno-púnica indeterminada	13058	etrusca vernís negre
12002	feno-púnica engalba vermella	13059	imitacions campanianes13101
12003	feno-púnica engalba negra	13060	vernís negre púnic
12004	no-púnica engalba comuna		
12005	grega d'occident	13100	terra sigillata indeterminada
12050	roja a torn	13101	presigillata
12051	engalba roja	13102	T S precoç
12052	pintada	13103	T S aretina
12053	comuna ibèrica	13104	T S itàlica
12054	grisa de la costa catalana	13105	T S tardo-itàlica
12055	grollera	13106	T S sudgàl·lica
12056	grans recipients d'emmagatzematge	13107	T S marmorata
13000	Món Clàssic sense determinar	13108	T.S clara B
13001	grega indeterminada	13109	T S hispànica tardana
13002	<i>buchero nero</i>	13110	T S hispànica indeterminada
13003	àtica figures negres	13111	T S africana A
13004	àtica figures vermelles	13112	T S africana A/D
13005	àtica vernís negre	13113	T S africana A/C
13006	taller de les petites estampetes	13114	T S africana C
13007	taller de Rhode	13115	T S africana D
13008	taller de Nikia-Ion	13116	T S africana indeterminada
13009	taller de pàteres 3 palmetes radials	13117	imitacions T S hispànica
		13118	T S clara
		13119	T S lucente

13120	paleocristina grisa	13300	àmfora indeterminada
13121	paleocristina ataronjada	13301	àmfora massaliota
13122	<i>late Roman C</i>	13302	àmfora feno-púnica
13123	produccions orientals (corintia)	13303	àmfora ebussitana
13124	vidriada romana	13304	àmfora romana
13125	imitacions lara D	13305	àmfora greco-itàlica
13126	paleocristina pintada	13306	àmfora itàlica
		13307	àmfora gàlica
13150	parets fines indeterminades	13308	àmfora hispànica
13151	parets fines itàliques	13309	àmfora bètica
13152	parets fines d'Acco	13310	àmfora de la Tarraconense
13153	parets fines sudgàliques	13311	àmfora lusitana
13154	parets fines "clofolla d'ou"	13312	àmfora africana
13155	parets fines hispàniques	13313	àmfora oriental
13156	imitacions parets fines	13314	suports d'àmfores
		13315	àmforiscs
13200	llàntia indeterminada	13316	disc terra cuita
13201	llàntia grega	13317	taps
13202	llàntia republicana	13318	fragments vasos retallats
13203	llàntia republicana vernís negre	13319	altres accessoris
13204	llàntia imperial	13320	<i>dollia</i>
13205	llàntia imperial de volutes	13321	àmfora rodia
13206	llàntia imperial de disc	13322	àmfora corintia
13207	llàntia africana de canal	13323	àmfora Samos
13208	llàntia africana		
13209	llàntia africana paleocristiana	13400	comuna a torn oxidada d'època indeterminada
13210	llàntia africana ARS	13401	comuna a mà oxidada d'època indeterminada
		13402	comuna a torn reduïda d'època indeterminada
13250	comuna oxidada	13403	comuna a mà reduïda d'època indeterminada
13251	comuna reduïda	13404	comuna oxidada d'època indeterminada
13252	comuna baix-imperial	13405	comuna reduïda d'època indeterminada
13253	comuna engalba blanca	13406	comuna a torn bescuitada indeterminada
13254	comuna engalba negra		
13255	comuna engalba vermella	13500	comuna oxidada medieval
13256	comuna roig pompeïa	13501	comuna reduïda medieval
13257	comuna itàlica	13502	comuna bescuitada medieval
13258	comuna africana de cuina		
13259	comuna emporitana oxidada		
13260	comuna de cuina acurada		
13261	imitacions comuna africana		
13262	comuna bescuitada		
13263	ceràmica comuna de Lípari		
13264	ceràmica daurada		
13265	ceràmica eivissenca tardo antiga		
13266	ceràmica de Pantelleria		
13267	ceràmica itàlica tardo antiga		

14000	Món medieval i modern indeterminat	14125	blanca i blava de la figueta
14001	comuna oxidada a mà	14126	blanca i blava de la cirera
14002	comuna oxidada a torn	14127	
14003	comuna oxidada vidriada	14128	blanca i blava Paterna-Manises
14004	comuna reduïda a mà	14129	blanca i groga "orla d'influència del Renaixement"
14005	comuna reduïda a torn		
14006	comuna reduïda vidriada	14200	reflex metàl·lic
		14201	reflex metàl·lic producció catalana
14050	islàmica indeterminada	14202	reflex metàl·lic de l'ungla
14051	islàmica verd-manganès	14203	reflex metàl·lic de sanefa amb gallons
14052	islàmica melada	14204	reflex metàl·lic de sanefa amb fulles
14053	islàmica corda seca total	14205	reflex metàl·lic de sanefa en negatiu
14054	islàmica corda seca parcial	14206	reflex metàl·lic decoració floral
14055	islàmica esgrafiada	14207	reflex metàl·lic de fons picat
14056	islàmica pintada	14209	reflex metàl·lic de pinzell-pinta
14057	islàmica daurada reflex metàl·lic)	14210	reflex metàl·lic decoració geomètrica
14058	islàmica a motlle	14211	reflex metàl·lic amb lletres o anagrames
14059	islàmica comuna oxidada	14210	reflex metàl·lic i blava
14060	islàmica comuna reduïda	14212	reflex metàl·lic de Paterna
14061	islàmica manganès sota coberta melada	14213	reflex metàl·lic de Manises
14062	islàmica vidrada	14214	reflex metàl·lic de Paterna-Manises
		14215	reflex metàl·lic sanefa reticulada
14100	vidrada blanca	14250	blanca i manganès
14101	blanca i blava	14251	blanca-manganès blau i manganès
14102	blanca i blava de Barcelona	14252	blanca-manganès verd i manganès
14103	blanca i blava catalana	14253	blanca-manganès verd i manganès de Paterna
14104	blanca i blava d'orles diverses	14254	blanca-manganès verd i manganès de Manises
14105	blanca i blava de la botifarrada	14255	blanca-manganès verd i manganès catalana
14106	blanca i blava de l'arracada	14256	blanca-manganès i verd
14107	blanca i blava d'influència francesa	14257	blanca-manganès i polícroma
14108	blanca i blava de la cirereta	14300	pisa blanca
14109	blanca i blava de faixes o sintes	14301	pisa decorada
14110	blanca i blava de la Segarra	14302	porcellana
14111	blanca i blava d'Escornalbou	14303	Pickman/Cartuja
14112	blanca i blava de la panotxa	14304	d'importació
14113	blanca i blava regalats	14305	maiolica ligur
14114	blanca i blava de Poblet	14306	polícroma
14115	blanca i blava de sanefa negativa	14000	vaixella segle XX
14116	blanca i blava de transició	15000	material ceràmic no recipient
14117	blanca i blava amb la Tau		
14118	blanca i blava d'influència de Savona		
14119	blanca i blava corbata o palmera		
14120	blanca i blava ditada		
14121	blanca i blava de blondes		
14122	blanca i blava de Paterna		
14123	blanca i blava de Manises		
14124	blanca i blava de Manises i groga		

2. DEFINICIÓ DEL FRAGMENT

sense forma	SN
sense definir	SD
perfil sense	PS
vora	VO
nansa	NA
arrencament de nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
peu	PE
pivot	PI
bec	BE

Per a llànties:

<i>Infundibulum</i>	IN
Pico (<i>rostrum</i>)	RO
Orla (<i>margo</i>)	MA
Disc	DI
Volutes	VL

3. FORMA: Per a materials no classificats tipològicament. Bàsicament, ceràmiques prehistòriques, medievals i modernes)

Ceràmica a mà:

bol/vas carenat	BCA
bol/vas cilíndric	BCI
bol/vas bitroncocònic	BBT
bol/vas troncocònic	BTR
bol/vas elíptic	BEL
bol/vasglobular	BGL
bol/vasglobular amb coll	BGC
bol/vas germinat	BGE
Bol/vas múltiple	BMU
bol/vas ovoide	BOV
bol/vas perfil en S	BPS
bol/vas semiesfèric	BSE
bol/vas subesfèric o	
subesfèric de vora exvasada	BSU
copa	COP
cullera	CUL
formatgera	FOR
forma indeterminada	FIN
fragment retallat no perforat	FRN
fragment retallat perforat	FRP

gresol	GES
paleta	PAL
plat carenat	PCA
plat/tapadora	PLT
plata	PLA
suport	SOP
tassa	TAS

Ceràmica a torn:

Ceràmica grega

Alabastró	ALA
Àmfora	AMF
Aryballos	ARY
Hydria	HYD
Kalathos	KAL
kratera calze	KCA
kratera campana	KCP
krateracolumnes	KCO
kratera volutes	KVO
kylix	KYL
lebes	LEB
lekythos	LEK
oinochoe	OIN
pelike	PEL
skiphos	SKI
stamnos	STA
ungëntari bulb	UBU
ungëntari fusiforme	UFU
ungëntari	UGU

Ceràmica clàssica, medieval i moderna

abeurador	ABE
ampolla	AMP
abací	BAC
barral	BLN
bol	BOL
canalobre	CAN
cassola	CSS
cassola patina cendrosa	CSC
càntir	CAT
catúfol	CAF
colador	COL
copa	COP
coffi	COS
cremaperfums	CRP
cubell	CUB
escalfeta	ESF
escudella	ESC
escudella d'orelletes	EOR

fogó FOG
 formes amb abocador FAB
 formes obertesFOB
 formes tancades FTA
 forma indeterminada FIN
 fruiter FRU
 gerra GER
 gerreta GET
 gerro GRR
 gibrell GIB
 got GOT
 greixonera GRE
 guardiola GUA
 llàntia cassola i bec pessigat LCB
 llàntia peu alt LPA
 llàntia piquera LPI
 llumanera LLU
 menjadora MEN
 mesura MES
 morter MOR
 motlle MOT
 motlle sigillata MSG
 olla OLL
 olla pàtina cendrosa OPC
 orsa ORS
 pàtera PTT
 plat PAT
 plat d'ala PDA
 plat/tapadora PTA
 plat/tapadora vora fumada PTF
 plata PLA
 plat tallador PTL
 poal POA
 pot POT
 pot de farmàcia PFA
 rentamans REN
 safata SAF
 saler SLR
 salsera SAL
 servidora SEV
 setrill SET
 sitra SIT
 suport SOP
 suport d'anell SAN
 suport rodet SRD
 tallador TAL
 tapadora TAP
 tassa TAS
 tenalla TEN

test TES
 tinter TIN
 tupí TUP
 urna URN
 xocolatera XOC

Material ceràmic no recipient (codi classificació 15000):

artefacte no definit AND
 bola BLA
 cilindres de forn CFO
 dena DEN
 fgura antropomorfa FAN
 figura zoomorfa FZM
 fragment d'argila indet. FAI
 fussaiola FUS
 joguina JOG
 màscara MAS
 pes de teler circular PTC
 pes de teler oval PTO
 pes de teler rectangular PTR
 pes de teler indeterminat PTI
 pes de teler troncocònic PTT
 pipes PIP
 placa PLC
 rodet ROD
 tres peus terrisser TPT
 disc circular terrisser DCT
 suport llar de foc SLF
 peça circular foradada PCF

4. TÈCNICA

a mà MA
 a torn TO
 a torn lent TL
 a motlle MO
 motlle cistelleria MC
 ensablada EN
 indeterminada IN

5. DECORACIÓ

acanalada AC
 aiguada AG
 aplicació AL
 aplicació metàl·lica AM

aplicació pasta blanca AL
aplicació pasta roja AR
aplicació pedres AP
baquetons BA
barbotina BB
bigoti BI
botons BO
calada CA
cordons digitacions CD
cordons incisió CI
cordons impressió CM
cordons llisos CL
cordons pessigats CP
ditada DI
esgrafiada ES
excisa EX
impresa canya/os IO
impresa cardial IC
impresa cistelleria IL
impresa digitada ID
impresa espàtula IE
impresa estampillada NP
impresa pinta LL
impresa punxó MA
impresa puntillada MG
impresa raspatllada MO
impresa teixit IT
impresa ungulada IU
impresió fent incisió IM
impressions diverses IF
incisa IN
incisa pintada NP
llengüeta LL
mamellons MA
mangra MG
motlle MO
mugró MU
ondulació en vora OV
perforada PF
pessigada PE
pintada blanca PB
pintada negra PN
pintada roja PR
pintada roig-marronós PM
polícroma PP
pseudoexcisa PS
rodeta RO
vernís roig VR

6. PASTA

grollera GO
grollera oxidada GO
grollera reduïda GR
grollera mixta GM
acurada oxidada AO
acurada reduïda AR
acurada mixta AM
acurada bescuitada AB
grollera bescuitada GB
bescuitada BE
caolinítica CA

7. ACABATS

allisat AL
allisat amb fang AF
arenós AR
brunyit BR
encastació de fang EF
engalbat EN
esmaltat EM
espatulat ES
estriat ET
marques terrisser MT
pàtina cendrosa PC
pentinada PE
pintat PI
rugós RU
strice ST
vernissat VE
vidrat VI

METALL

1. CLASSIFICACIÓ

20000	indeterminat
20001	bronze
20002	ferro
20003	plata
20004	or
20005	plom
20006	aleacions diverses
20007	altres metalls
20008	coure

2. FORMA

agulla	AGU
agulla de cap	AGC
alabarda	ALB
àncora	ANC
anell	ANL
anella	ANE
arracada	ARR
arreus de cavall	ARC
artefacte indeterminat	ATI
ast	AST
bala	BAL
barra	BRR
bola/boleta	BLT
bomba	BOM
botó	BOT
braçalet	BRA
braser	BRS
cadena	CAD
clau	CLA
dena	DEN
destral	DRT
diadema	DMA
didal	DID
elements de carro	ECR
elements religiosos	ERE
enformador	ENF
escarpa	EPA
escòria	ESR
escultura	ESC
escut	EST
espasa	ESP
falcata	FAL

fibula indeterminada	FBI
fibula anular	FAN
fibula d'apèndix caudal	FAC
fibula de bucla	FBU
fibula de naveta	FNA
fibulade pivot	FPV
fibula doble ressort	FDR
fibula indígena de colze	FIC
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fil/frag. riscle/anell/braçalet	FFR
frontissa	FTS
ganivet	GNV
gerra	GER
globelet	GOB
llingot	LIN
mirall	MRL
moneda	MON
pectoral	PEC
penjant	PJA
pinces	PNC
placa	PLC
pondius	PON
punta fletxa	PFL
punta llança/javelina	PLJ
punxó	PNX
punyal	PNY
serra	SER
sivella	SIV
vas	VAS
xinxeta	XIN

3. TÈCNICA

forja	FJ
fosa	FS
cisellar	CS
repussar	RP
calat	CL

VIDRE

1. CLASSIFICACIÓ

30000	vidre
30001	pasta vítrea
30002	cristall
30003	escòria

2. DEFINICIÓ DEL FRAGMENT

sense forma	SF
sense definir	SD
perfil sencer	PS
vora	VO
nansa	NA
arrencament de nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
peu	PE
pivot	PI
bec	BE
pom/agafador	AG
escòria	ER
boca	BO

3. FORMA

fragment no definit	VIN
ampolla	AMP
amforisc	VAR
barreta	BAR
bol	BOL
camafeu	VCS
copa	COP
dena	DEN
element construcció	VEC
element d'ús funerari	VEF
element d'ús personal	VEP
flascons	VFL
gerra	GER
plat	PAT
plata	PLA
setrill	SET
ungüentari	UGU
vas	VAS

4. TÈCNICA

realització no definida	VIN
vidre-mosaic	AMP
motlle decorat	VAF
motlle baix relleu	MB
motlle volum rodó	MR
poliment	VL
tallat	VT
gravat	VG
amb aplicacions	VA
fondi d'or	VO
pintat	VP
bufat	VG

MATERIAL LÍTIC

1. CLASSIFICACIÓ

40000	indeterminat	Anell	ANE
40001	sílex	artefacte indeterminat	ATI
40002	quars	artefacte no defini	ATD
40003	jaspi	baix relleu	BAR
40004	granit	bala	BAL
40005	arenisca	bola	BLA
40006	volcànic	braçalet	BRA
40007	micaesquist	braçalet d'arquer	BÇA
40008	caliça	cassoleta	CTA
40009	marbre	dena	DEN
40010	alabastre	enformador	ENF
40011	conglomerat	escultura	ESC
40012	travertí	figura zoomorfa	FZM
40013	pissarra	figura antropomorfa	FAN
40014	pedres precioses	gresol	GES
40015	minerals	inscripció	INS
40016	fòssils	mà de molí	MMO
40017	rierencs	molí barquiforme	MBA
40018	calcària	molí (roda)	MOL

2. FORMA

pedra tallada no retocada ascla	ASC	motlle de fundició	MFU
pedra tallada no retocada fulla	FLL	peça circular foradada	PCF
pedra tallada no retocada rebuig	REB	peça circular no perforada	PCN
nucli fragmentat	FNU	pedestal	PED
nucli amb còrtex	NCO	penjant	PJA
nucli sense còrtex	NSC	placa	PLC
pedra retocada perforador	PFD	placa decorada	PDC
pedra retocada gratador	GRA	placa foradada	PFD
pedra retocada rascadora	RAS	punyal	PNY
pedra retocada làmina de dors	LDO	sarcòfag	SAR
pedra retocada làmina retocada	LRE		
pedra retocada punta de dors	PDO		
pedra retocada punta (retoc simple)	PUN		
pedra retocada geomètric	GEO		
pedra retocada denticulat	DNT		
pedra retocada truncadura	TRU		
pedra retocada punta de fletxa	PFL		
pedra retocada osca	OSC		
pedra polida cisell	CIS		
pedra polida destrial	DTA		
allisador	ALS		
àncora	ANC		

MATERIALS CONSTRUCCIÓ

1. CLASSIFICACIÓ

50000	alabastre
50001	arenisca
50002	elements ceràmics
50003	estuc/arrebossat
50004	fusta
50005	ímbrex
50006	indeterminat
50007	maó
50008	marbre
50009	morter
50010	mosaic
50011	tessel·les
50012	opus signinum
50013	pintura/estuc pintat
50014	rajoles
50015	tegula
50016	tegula “mammata”
50017	tegula de suports
50018	terracotes
50019	tovots/tapial
50020	cornisa
50021	columna
50022	capitell
50023	carreu
50024	antefix
50025	canonada
50026	gàrgola
50027	tubuli
50028	teula vidrada
50029	teula
50030	rajola blanca i blava (XVI)
50031	rajola blanca i blava moderna (XVII-XVIII)
50032	rajola polícroma (XVIII- XIX)
50033	rajola polícroma anterior (XVIII)
50034	rajola polícroma anterior (XVIII)
50035	canaló
50036	motllura
50037	rajola vidrada
50038	totxana

MATÈRIA ORGÀNICA

1. CLASSIFICACIÓ

60000	matèria orgànica general
60001	os
60002	ivori
60003	closca
60004	fusta treballada
60005	teixit
60006	cuïro
60007	vegetals
60008	paper
60050	restes antropològiques
60051	macrofauna
60052	microfauna
60053	fauna aquàtica
60054	malacofauna
60055	fusta no treballada
60056	carbó
60057	granes
60058	fauna terrestre no definida

2. FORMA

Agulla	AGU
agulla de cap agulla o punxó	AGC
ampolla	AMP
anell	ANE
aplic	APL
artefacte d'os/petxina/ibori	OPI
artefacte no definit	AND
beiana	BEI
bossa	BSA
botó	BOT
braçalet	BRA
caixa	CXA
calçat	CÇA
cistell	CTL
cistelleria	CIS
corda	CDA
corn tallat	COT
cullera	CUL
cullereta tocador	CUT
dau	DAU
dena	DEN
dent decorada	DTD

dent perforada	DTP
diari	DIA
enformador	ENF
espàtula	ESP
falange decorada	FLD
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fitxa de joc	FIJ
frontissa	FTS
fus	FUS
fusta frag. indet.	FFI
fusta construcció naval	FCO
fusta construcció	FCN
ganxet	GAN
mànec	MEC
marcador	MCD
penjant	PJA
petxina frag. polida	POP
pinta	PNT
polidor	PUL
punta fletxa	PFL
punxó	PNX
punyal	PNY
raspall	RAS
resquill apuntat	RQA
sabates	SAB
tapadora	TAP
teixit	TXI
ullal porc sengñar tallat	UPS

3. TÈCNICA

matèria prima sense modificar	MPS
matèria prima en procés de fabricació	MPF
matèria prima modificada	MPM

MOSTRES PER A ANÀLISIS

70000	terra
70001	morter
70002	pedra
70003	metall
70004	carbó (anàlisi antracològica)
70005	pol·len
70006	granes
70007	llavors
70008	carbó (C-14)